

ε Πανελλήνιο
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εκπαίδευση & Πολιτισμός
στον 21ο αιώνα

13-14 Μαΐου
2023

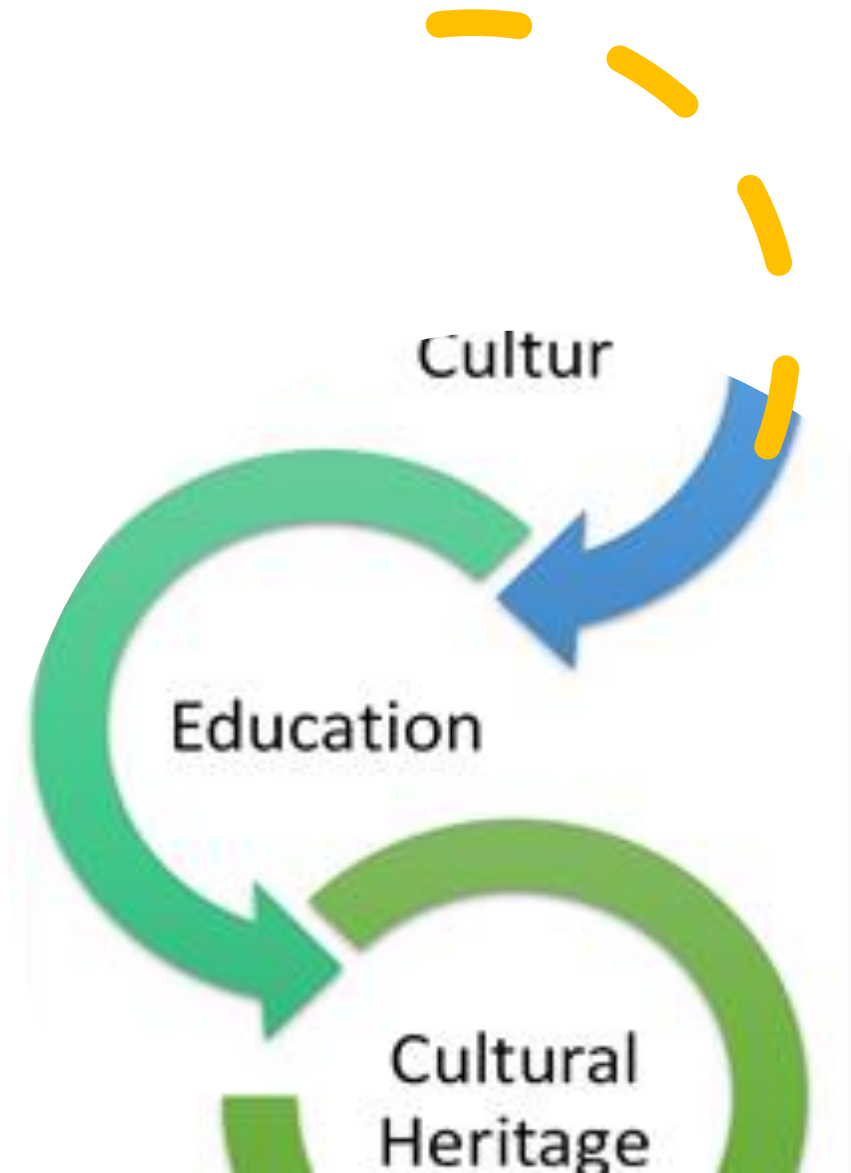
Η αξιοποίηση της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Europeana στην Προσχολική Εκπαίδευση.
«Μαθαίνοντας τα καιρικά φαινόμενα»
Αικατερίνη Σπίτσα, spitsakaterina@hotmail.com

Πολιτισμός & εκπαίδευση

Ο πολιτισμός, εξ' ορισμού, ορίζεται μέσα από την εκπαίδευση και μεταδίδεται μέσω αυτής (Γλύκατζη - Αρβελέρ, 2007). Η εκπαίδευση αποτελεί τον ιδεολογικό μηχανισμό που μεταβιβάζει πρότυπα, κανόνες και αξίες που ενισχύουν την ιστορική αυτογνωσία των μελών μιας κοινότητας και τους ευαισθητοποιούν απέναντι σε ζητήματα συνδεδεμένα με τη συντήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός συνεκτικού κοινωνικού περιβάλλοντος (Παναγιωτοπούλου, 2014).

Προσεγγίζοντας τον πολιτισμό μέσα από την εκπαίδευση, ο άνθρωπος καταφέρνει να επικοινωνήσει με τους γύρω του, να πλησιάσει και να κατανοήσει το διαφορετικό και τις ιδιαιτερότητές του και να έρθει σε επαφή με τους κοινούς προβληματισμούς και τις ανάγκες που χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη ύπαρξη (Κωστοπούλου, 2016).

Σημαντικό ρόλο κατέχει το σχολικό Αναλυτικό Πρόγραμμα, το οποίο, όπως σημειώνει η Hollins (2006) αποτελεί καθαυτό ένα πολιτισμικό προϊόν, αφού υπάρχει, καθιερώνεται και διατηρείται από την κυρίαρχη πολιτισμική ομάδα και μεταδίδει αξίες, πρακτικές, αντιλήψεις του κυρίαρχου πολιτισμού, οι οποίοι, με τη σειρά τους, καθορίζουν τρόπους σκέψης και γνώσης, καθώς και αποδεκτούς τρόπους επικοινωνίας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Παναγιωτοπούλου, 2014).

Η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

Ως πολιτιστική κληρονομιά ορίζεται μια ομάδα πηγών κληρονομημένων από το παρελθόν, με τα οποία οι άνθρωποι ταυτίζονται, ανεξαρτήτως ιδιοκτησίας, ως μια αντανάκλαση και έκφραση των διαρκώς εξελισσόμενων αξιών, πεποιθήσεων γνώσεων και παραδόσεών τους.

Περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία του περιβάλλοντος που δημιουργείται από την αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων και των τόπων στην εξέλιξη του χρόνου (Council of Europe, 2005a). Κατ' επέκταση περιλαμβάνει τόσο την υλική (κτίρια, μνημεία, βιβλία, τεκμήρια, έργα τέχνης) όσο και την άυλη πολιτιστική κληρονομιά (παραδόσεις, γλώσσα, γνώση, λαογραφία)

Η προστασία και η μετάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης από γενιά σε γενιά είναι τεράστιας σπουδαιότητας για την διαφύλαξη της ευρωπαϊκής ταυτότητας και την ειρηνική συνύπαρξη των λαών της Ευρώπης στον κοινό ευρωπαϊκό χώρο.

Η απαίτηση για συστηματοποίηση, ταξινόμηση και χρήση του διατηρημένου πολιτιστικού πλούτου της ανθρωπότητας, συμβαδίζει με την ανάπτυξη της επιστήμης (Rab, 2007).

Μέσω των διαδικασιών ψηφιοποίησης, διασφαλίζεται το δικαίωμα της ισότιμης πρόσβασης στα ιστορικά τεκμήρια από όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως χώρου και χρόνου, ως βασικής προϋπόθεσης για την ενότητα λαών και κοινοτήτων (Liew, 2005; Rab, 2007).

Ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά & εκπαίδευση

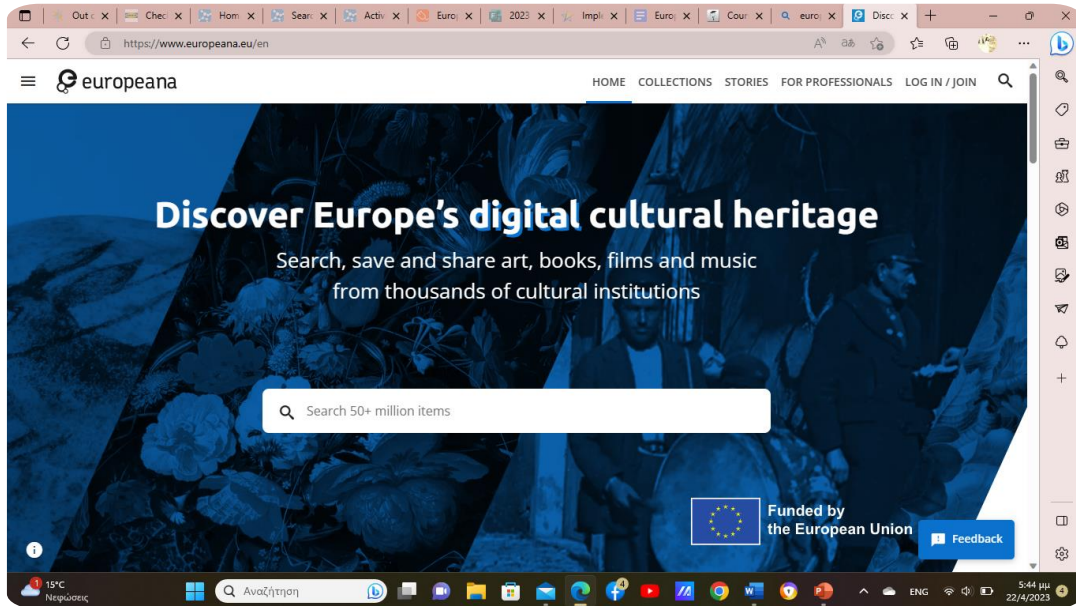
Σύμφωνα με τον Τουλούμη (2011) τα ψηφιακά υποκατάστατα πολιτιστικών αντικειμένων είναι δυνατό να λειτουργήσουν παρομοίως με τα υλικά, βοηθώντας τους μαθητές να αντιληφθούν τον τρόπο με τον οποίο αυτά αλληλεπιδρούν με την ανθρώπινη ύπαρξη και την κοινωνική σημασία των πρακτικών που τα πλαισιώνουν.

Στις μέρες μας, τα ψηφιακά μέσα για ένα παιδί αποτελούν μέρος των καθημερινών διαδικασιών κοινωνικοποίησης και απόκτησης της γνώσης. Την ίδια στιγμή, τα σχολικά εγχειρίδια συχνά κατηγορούνται για λάθη, στενή αποτύπωση των ιστορικών γεγονότων, αποτυχία σύνδεσης με τους μαθητές και ενθάρρυνσή τους στην απομνημόνευση γεγονότων και ημερομηνιών (Barton, 2010; Yarema, 2002). Τα ψηφιακά αντικείμενα συλλογών πολιτιστικών φορέων, όπως οι φωτογραφίες, τα γράμματα, τα έγγραφα, οι μουσικές παρτιτούρες και ποικίλα ακόμα κειμήλια του παρελθόντος δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να «ζήσουν» την ιστορία αντί απλά να τη μάθουν (Bloom & Stout, 2005).

Πλέον οι ΤΠΕ και οι ψηφιακές πολιτιστικές συλλογές διευκολύνουν την είσοδο της πολιτιστικής κληρονομιάς στην σχολική τάξη, προσεγγίζοντας ακόμα και μαθητές που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές, αφού δεν περιορίζονται από την απόσταση, το χρόνο και το χώρο.

Η Ψηφιακή Πλατφόρμα Europeana

Η Europeana είναι μια [πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#), την οποία υποστηρίζει οικονομικά και πολιτικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από την έναρξη της λειτουργίας της, το 2008. Η Europeana ενδυναμώνει τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς κατά τον ψηφιακό του μετασχηματισμό.

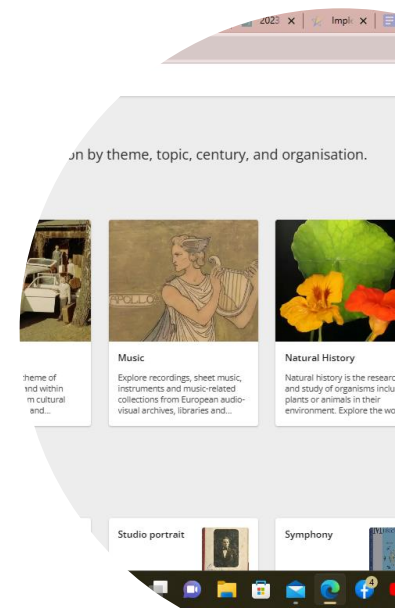
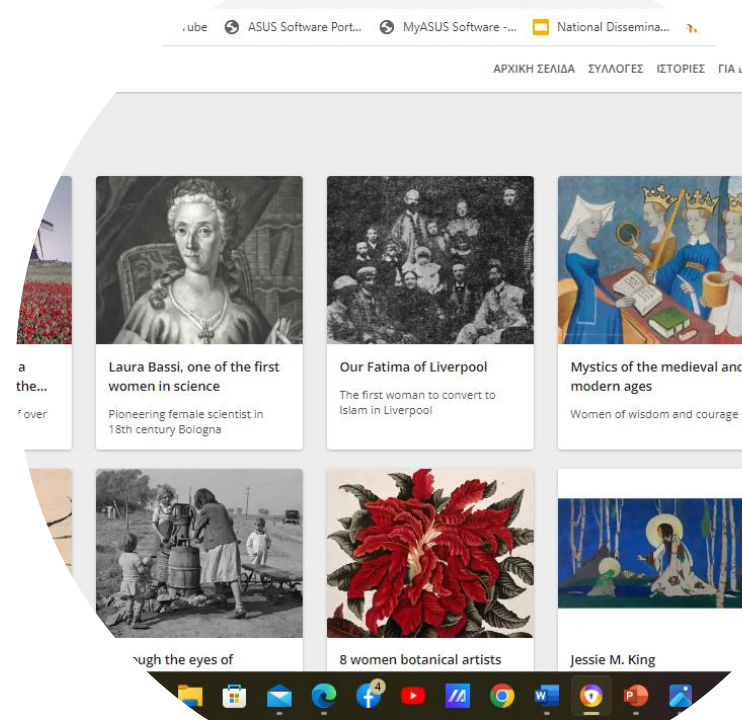
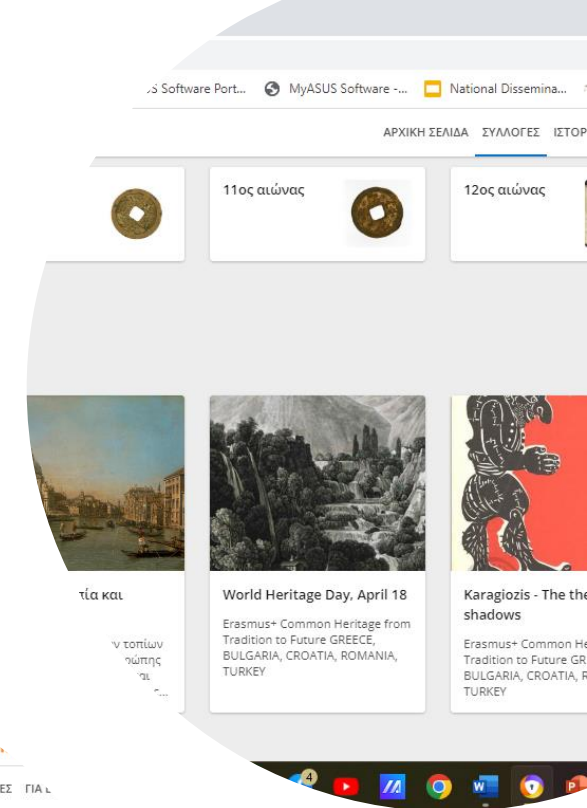
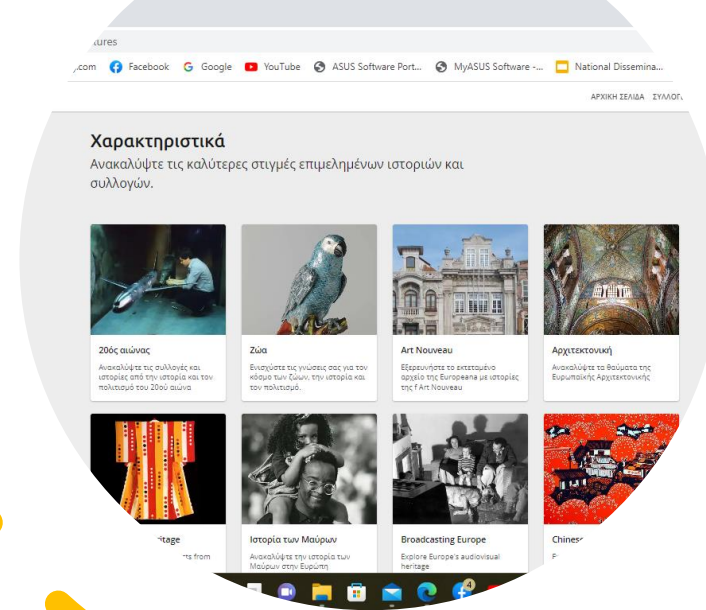
Αποστολή της Europeana είναι η ανάπτυξη τεχνογνωσίας, εργαλείων και πολιτικών με στόχο τον ενστερνισμό της ψηφιακής αλλαγής και την ενθάρρυνση συνεργασιών που προωθούν την καινοτομία. Απώτερος στόχος είναι να διευκολυνθεί η χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς για την εκπαίδευση, την έρευνα, τη δημιουργία και την ψυχαγωγία, συμβάλλοντας σε μια ανοιχτή, μορφωμένη και δημιουργική κοινωνία.

- Οι πόροι που μπορείτε να βρείτε στην Europeana περιλαμβάνουν:
- Κείμενα: βιβλία, επιστολές, αρχειακές εργασίες, διατριβές, ποιήματα, άρθρα εφημερίδων, φαξ, χειρόγραφα και παρτιτούρες
- Εικόνες: πίνακες ζωγραφικής, σχέδια, εκτυπώσεις, φωτογραφίες, εικόνες μουσειακών αντικειμένων, χάρτες, γραφικά και άλλα σχέδια και μουσική σημειογραφία
- Βίντεο: ταινίες, δελτία ειδήσεων και τηλεοπτικά προγράμματα
- Ήχος: μουσική και προφορικός λόγος από κυλίνδρους, κασέτες, δίσκους και ραδιοφωνικές εκπομπές
- 3D: εικονικές τρισδιάστατες αναπαραστάσεις αντικειμένων, αρχιτεκτονικής ή τόπων

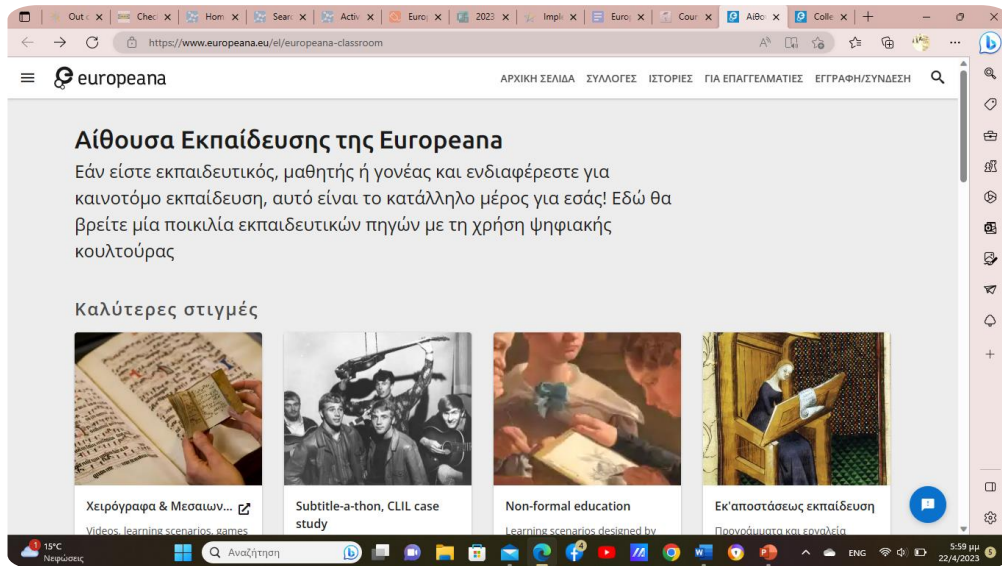

Το περιεχόμενο της Europeana

- Οι **συλλογές** είναι μια λεπτομερέστερη εμβάθυνση στα σημαντικότερα σημεία δημοφιλών θεμάτων που περιέχονται στην πλατφόρμα της Europeana.
- Τα **ιστολόγια** παρουσιάζουν σύντομα άρθρα, τα οποία δεν υπερβαίνουν τις 300-400 λέξεις και φωτίζουν ένα θέμα. Διαθέτουν 3-5 εικόνες, ηχητικά κλιπ ή βίντεο και συνήθως ανοιχτές άδειες, γεγονός που διευκολύνει την περαιτέρω επαναχρησιμοποίησή τους στις εκπαιδευτικές σας δραστηριότητες.
- Οι **εκθέσεις** είναι μεγαλύτερες έρευνες (μεταξύ 2.000-3.000 λέξεων) για ένα συγκεκριμένο θέμα, οι οποίες εκτείνονται σε πολλά κεφάλαια και περιέχουν περίπου 20-30 εικόνες από διάφορα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.
- Οι **γκαλερί** είναι ομάδες αντικειμένων που αποτελούν μια επιλεγμένη σειρά εικόνων, βίντεο ή ήχων για ένα συγκεκριμένο θέμα, χωρίς πρόσθετο πλαίσιο ή αφήγηση. Συνήθως περιλαμβάνουν 25-50 αντικείμενα και υλικό από πλήθος ιδρυμάτων από όλη την Ευρώπη.
- Τα **αφιερώματα** είναι μια επιλογή περιεχομένου διαφόρων μορφών (συλλογές, γκαλερί, εκθέσεις και ιστολόγια), ομαδοποιημένα σε μία κάρτα, γύρω από ένα συγκεκριμένο θέμα ή έννοια.

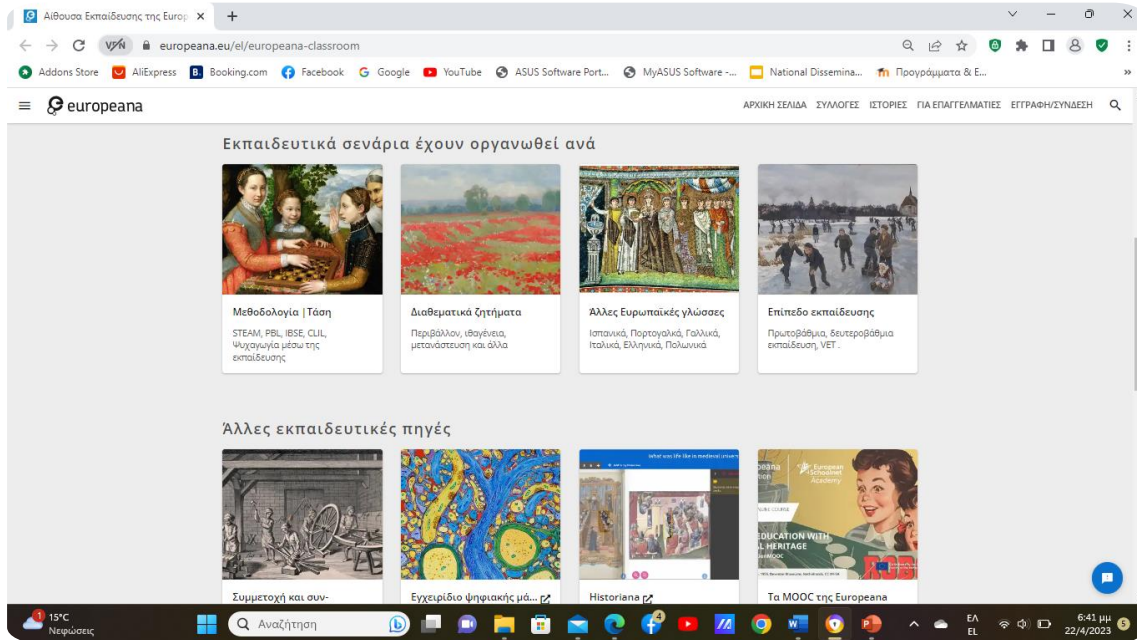

Το Europeana Education

- Το Europeana Education είναι μια πρωτοβουλία εντός του οικοσυστήματος της Europeana που επιδιώκει να φέρει την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης πιο κοντά στην εκπαίδευση.
- Η ψηφιοποιημένη συλλογή πολιτιστικής κληρονομιάς της Europeana μπορεί να προσφέρει πληθώρα προοπτικών όσον αφορά τις εξελίξεις σε ιστορικό, πολιτικό, οικονομικό, πολιτιστικό και ανθρώπινο επίπεδο σε όλη την Ευρώπη και σε χώρες εκτός αυτής.
- Η ψηφιακή πρόσβαση στην κοινή μας κληρονομιά πρέπει να καταστεί δυνατή για όλους, ώστε να συμβάλει στη διαμόρφωση καινοτόμου διδασκαλίας και μάθησης. Σύμφωνα με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κοινωνική διάσκεψη κορυφής στο Γκέτεμποργκ (Νοέμβριος 2017), το έργο της Europeana αφορά τρεις βασικές πτυχές: 1) διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και προώθηση της αίσθησης μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας και πολιτισμού, 2) παροχή μεγαλύτερης υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς και 3) προώθηση της καινοτομίας στην εκπαίδευση την ψηφιακή εποχή.

Europeana Classroom

- Η [Αίθουσα Εκπαίδευσης της Europeana \(Europeana Classroom\)](#) είναι ένας νέος χώρος για διδασκαλία και μάθηση με την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά και τις καινοτόμες παιδαγωγικές του Europeana.eu. Προσφέρει, συγκεντρωμένους σε ένα μέρος, όλους τους μαθησιακούς πόρους που έχουν αναπτυχθεί από την Europeana και τους συνεργάτες της.
- Στον εν λόγω χώρο θα βρείτε μια επιλογή από μαθησιακά σενάρια που φιλοξενούνται στο ιστολόγιο *Teaching with Europeana* (Διδάσκοντας με την Europeana), οργανωμένα ανά ηλικία, εκπαιδευτική τάση ή γλώσσα· εργαλεία συνδημιουργίας και συμμετοχικά εργαλεία, όπως εφαρμογές, παιχνίδια ή πρωτοβουλίες τύπου «Πείτε μας την ιστορία σας»· βιβλία ζωγραφικής καθώς επίσης διαγωνισμούς και δοκιμασίες που αποτελούν πηγή έμπνευσης.

Οι φυσικές επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση

Οι φυσικές επιστήμες αποτελούν μια θεμελιώδη επιστήμη η οποία ερευνά και μελετά τις μεταβολές που συμβαίνουν στη φύση. Οι έννοιες και οι νόμοι που διέπουν στις φυσικές επιστήμες αποτελούν τα θεμέλια για να κατανοήσει ο σύγχρονος άνθρωπος το φυσικό περιβάλλον και να δώσει λύσεις σε περιβαλλοντικά προβλήματα.

Κύριο χαρακτηριστικό της παιδικής ηλικίας είναι η παρατήρηση και η ενασχόληση με τη φύση και με τα πειράματα. Τα οφέλη της μύησης των παιδιών με τον κόσμο των Φυσικών Επιστημών είναι: Έρχονται σε επαφή με επιστημονικούς όρους Αναπτύσσουν την επιστημονική σκέψη. Η έναρξη της μύησης από την μικρή ηλικία πετυχαίνει να κατανοούν καλύτερα στην μετέπειτα επιστημονική διαδικασία (Eshach, 2006).

Στόχος του νηπιαγωγείου είναι να οργανώσει εκπαιδευτικές παρεμβάσεις (διερευνήσεις, πειραματισμούς, ανακαλύψεις) για να μπορούν τα παιδιά:

- να διερευνούν συστηματικά και να κατανοούν σταδιακά έννοιες,
- να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες σκέψης και επιστημονικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις,
- να αποκτήσουν εμπειρίες σε σχέση με τα φαινόμενα και τους μηχανισμούς του φυσικού κόσμου,
- να καλλιεργήσουν θετική στάση ως προς την μάθηση,
- να σέβονται και να εκτιμούν τον κόσμο που τους περιβάλλει και
- να ευαισθητοποιηθούν στις σχέσεις των φυσικών επιστημών και της κοινωνίας.

Η εκπαιδευτική παρέμβαση

Η διδακτική παρέμβαση, για τη γνωριμία με τα καιρικά φαινόμενα και την αξιοποίηση πόρων της ψηφιακής πλατφόρμας Euroreana, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε το διδακτικό έτος 2022-2023 από την εκπαιδευτικό και τα 22 παιδιά ενός τμήματος του 4^{ου} Νηπιαγωγείου Καλαμαριάς στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων «Μικροί Μετεωρολόγοι».

Στόχοι της παρέμβασης:

- η ενίσχυση της βιωματικής και της ανακαλυπτικής μάθησης, με την άμεση και ενεργή συμμετοχή των μαθητών μέσα από διερευνητικές/ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες,
- η εφαρμογή σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων,
- η ενεργός συμμετοχή των μαθητών σε διδακτικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν πρακτικές των Επιστημών και των Μηχανικών,
- η κατανόηση των καιρικών φαινομένων και η σύνδεσή τους με τις επιδράσεις τους στις κοινωνίες και το περιβάλλον, μέσα από παιγνιώδεις διαδικασίες
- η γνωριμία και η εξοικείωση των μαθητών με στοιχεία της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομίας.

Πόροι της Europeana που αξιοποιήθηκαν

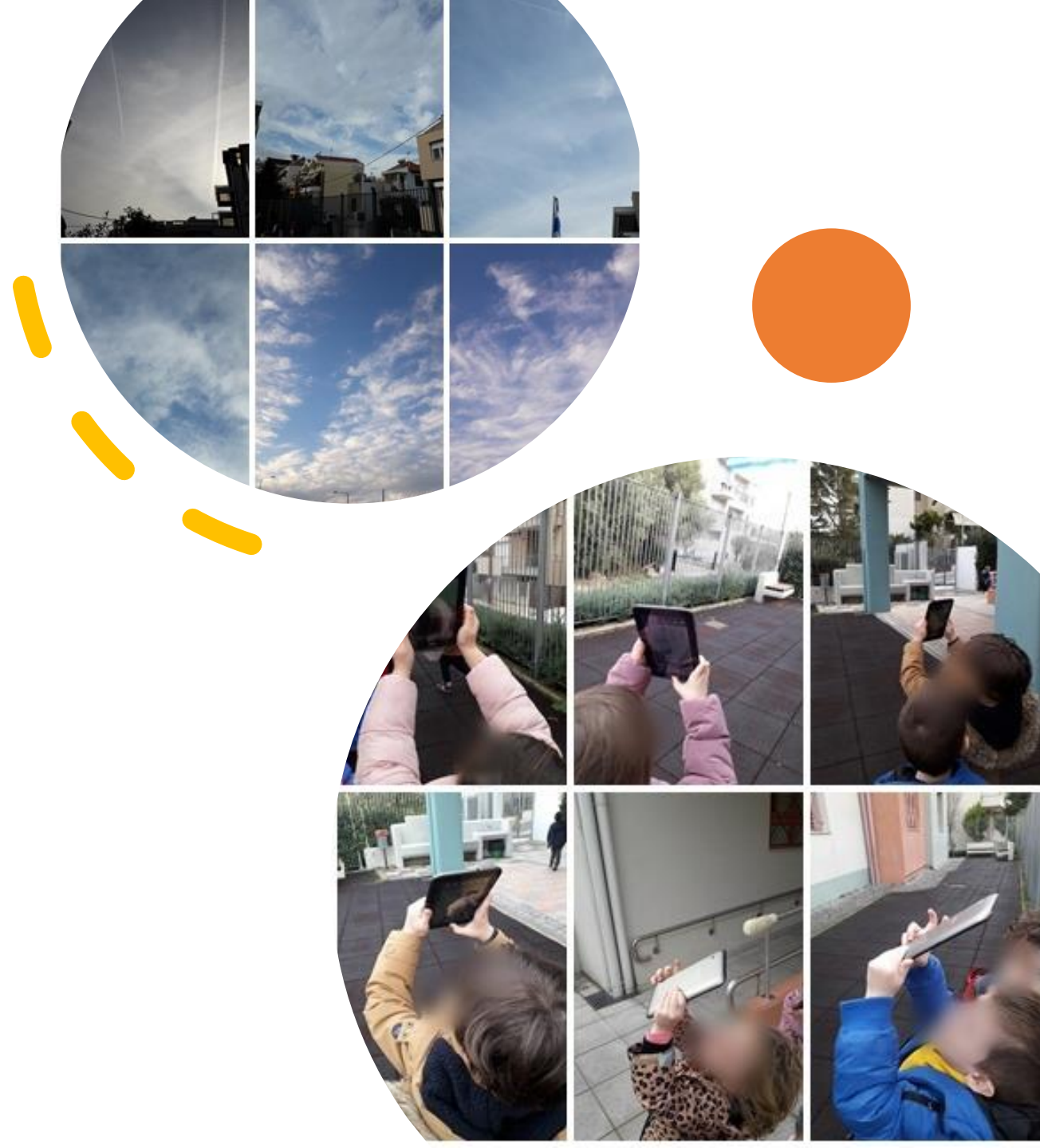
- *Gallery of paintings and photographs of clouds:* [Clouds | Europeana](#)
- *Gallery of paintings and photographs of stormy skies and tempestuous weather:* [Stormy weather | Europeana](#)
- *Gallery of paintings and photographs of foggy weather, overseas, mountains and other landscapes:* [Foggy weather | Europeana](#)
- *Gallery of paintings and photographs of sunshine and sunny days:* [Sunny weather | Europeana](#)
- [Thermometers \(5\) in box | Europeana](#)

Φωτογράφιση καιρικών φαινομένων

Σε καθημερινή βάση, οι μαθητές παρατηρούν τον καιρό και τον φωτογραφίζουν χρησιμοποιώντας το τάμπλετ του σχολείου.

Οι φωτογραφίες αυτές χρησιμοποιούνται στην ολομέλεια για περιγραφή, σύγκριση και τη δημιουργία του Πίνακα Αναφοράς για τα καιρικά φαινόμενα.

Ανίχνευση πρότερων γνώσεων

Πρώτα έγινε ανίχνευση των πρότερων γνώσεων των παιδιών για τον καιρό με τη αξιοποίηση της διδακτικής τεχνικής της ιδεοθύελλας και της δημιουργίας ενός χάρτη ιδεών.

Στη συνέχεια αξιοποιήθηκαν φωτογραφίες που έβγαλαν τα παιδιά στο σχολείο αλλά και σε συνεργασία με τους γονείς τους με σκοπό την περιγραφή των καιρικών φαινομένων, την αναγνώρισή τους, την αντιστοίχισή με την ονομασία τους και την ομαδοποίησή τους.

Με υλικά της τάξης δημιουργήθηκαν και τα βάζα του καιρού, όπου κάθε βάζο αντιπροσώπευε και ένα καιρικό φαινόμενο.

Ο αγαπημένος μας καιρός

Μετά την αναγνώριση και των καιρικών φαινομένων τα παιδιά παρατήρησαν πίνακες και φωτογραφίες από το ψηφιακό αποθετήριο της Europeana και στη ζωγράρισαν τον αγαπημένο τους καιρό ατομικά.

Συγκεντρώθηκαν οι ζωγραφιές, ομαδοποιήθηκαν και έγινε καταμέτρηση και καταγραφή των προτιμήσεών τους.

Αγαπημένος τους καιρός αναδείχτηκε η ηλιοφάνεια.

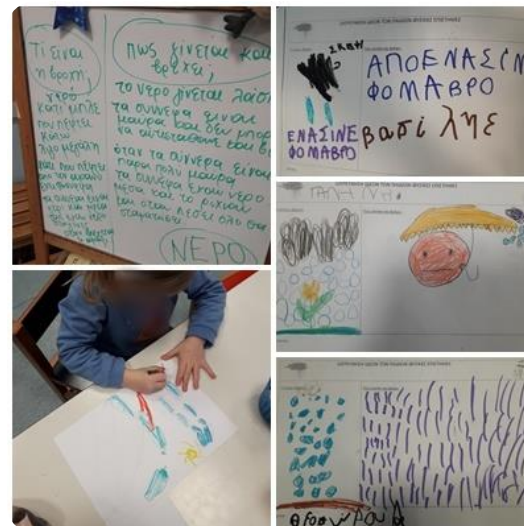
Το φαινόμενο της βροχής

Με αφορμή μια βροχερή μέρα έγινε ανίχνευση των πρότερων γνώσεων των παιδιών με τη χρήση της ζωγραφικής όπου κάθε παιδί αποτύπωσε ατομικά τί είναι η βροχή και πώς πιστεύει ότι δημιουργείται.

Στη συνέχεια, έγινε περιγραφή πινάκων και φωτογραφιών βροχής από τη Euroreana και παρακολούθηση βίντεο από το διαδίκτυο, μέσα από τα οποία κατανοήθηκε το φαινόμενο της βροχόπτωσης.

Ακολούθησαν:

- δραματοποίηση του καιρικού φαινομένου,
- εικονογράφηση ποιήματος «Από που 'σαι ποταμάκι» του Ζ. Παπαντωνίου,
- δημιουργία βροχόμετρου με ανακυκλώσιμα υλικά το οποίο τοποθετήθηκε στην αυλή του σχολείου για να μετρά το επίπεδο βροχής.

Ο κύκλος του νερού

Με αφορμή την εικονογράφηση του ποιήματος «Από που 'σαι ποταμάκι», ασχοληθήκαμε με τον κύκλο του νερού. Παρακολουθήσαμε βίντεο και διαβάσαμε παραμύθια. Γνωρίσαμε, το χιόνι και την ομίχλη.

Πραγματοποιήθηκε ομαδοσυνεργατική ζωγραφική των σταδίων του κύκλου του νερού και παρουσίαση των έργων των ομάδων στην ολομέλεια με στόχο την συνένωσή τους και τη δημιουργία ομαδικού γραφήματος.

Δημιουργήθηκε ομαδικό επιτραπέζιο παιχνίδι με κάρτες και εικόνες για εμπέδωση.

Έγιναν πειράματα για την τήξη και την πήξη και όλες τις μορφές του νερού.

Για την κατανόηση της σταδιακής τήξης του νερού και της μίξης των χρωμάτων τα παιδιά ζωγράρισαν σε πάγο.

Νέφη και νεφώσεις

Γνωρίσαμε τα είδη των νεφών, τα ομαδοποιήσαμε με τη βοήθεια φωτογραφιών και τα ονοματίσαμε.

Στη συνέχεια τα αποδώσαμε με διάφορες τεχνικές ζωγραφικής και υλικά (μαρκαδόροι, λαδοπαστέλ και ακουαρέλα), επηρεασμένοι από τους πίνακες της Europeana.

Ο αέρας και ο άνεμος

Αναζητήσαμε τι είναι ο αέρας, τον αναζητήσαμε μέσα μας, μέσα στην τάξη αλλά και έξω στην αυλή.

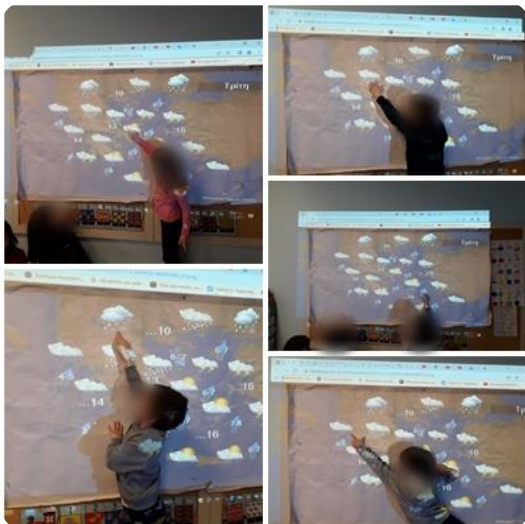
Γνωρίσαμε τον άνεμο, τα είδη των ανέμων, τις κατευθύνσεις τους και την έντασή τους.

Μάθαμε για την κλίμακα Μποφόρ και τη δημιουργήσαμε ομαδοσυνεργατικά.

Στη συνέχεια φτιάξαμε ανεμούρια με ανακυκλώσιμα υλικά και τα κρεμάσαμε στα δέντρα της αυλής για να μετράμε την ένταση του ανέμου και αναπαραστήσαμε ανεμοστρόβιλο σε βάζο.

Χάρτες & Σύμβολα καιρού

Αναγνωρίσαμε χάρτες καιρού και σύμβολα των καιρικών φαινομένων.

Μάθαμε για το τι κάνουν οι μετεωρολόγοι.

Σχεδιάσαμε τα δικά μας σύμβολα καιρού με μαρκαδόρους σε χαρτί αλλά και με τη χρήση εφαρμογής στο ταμπλετ του σχολείου.

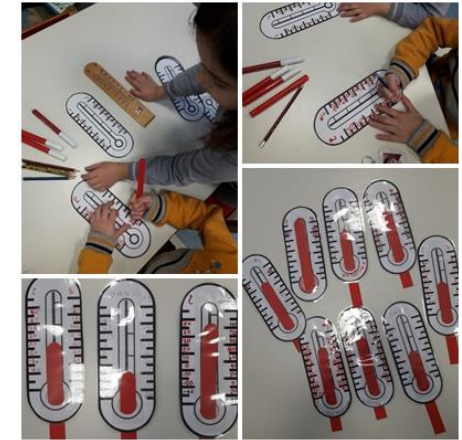
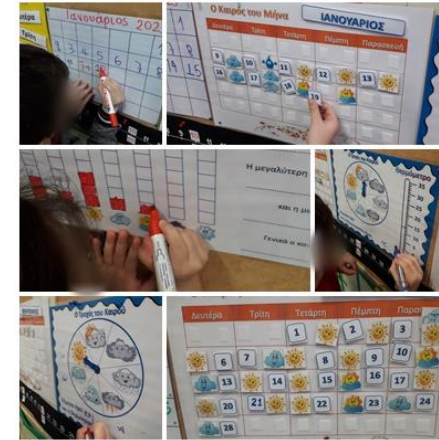

Δελτία καιρού

Παρακολουθήσαμε δελτία καιρού, σχεδιάσαμε τους δικούς μας μετεωρολογικούς χάρτες και τους παρουσιάσαμε στην ολομέλεια.

Κατασκευάσαμε τα δικά μας μετεωρολογικά όργανα (βροχόμετρο, ανεμοδείκτης, θερμόμετρο, ανεμούριο) και με κολάζ φτιάξαμε μετεωρολογικούς σταθμούς.

Κάναμε καθημερινή καταγραφή των καιρικών φαινομένων στην τάξη μας και κρατούσαμε αναλυτικά αρχεία και συνδέσαμε την επιλογή κατάλληλων ρούχων για κάθε καιρικό φαινόμενο.

Συμπεράσματα

Μέσα από εργαστήριο, οι μαθητές:

- ήρθαν σε επαφή και αξιοποίησαν ψηφιοποιημένα στοιχεία της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς,
- έμαθαν για τον τρόπο δημιουργίας των καιρικών φαινομένων, για τα μετεωρολογικά όργανα και την ορολογία που χρησιμοποιούν οι μετεωρολόγοι,
- μυήθηκαν στον τρόπο δημιουργίας μετεωρολογικών χαρτών και τη σύνθεση ενός δελτίου καιρού,.

Επίσης, ανέπτυξαν:

- δεξιότητες μάθησης, όπως η κριτική σκέψη, επικοινωνία, συνεργασία και δημιουργικότητα,
- δεξιότητες του νου (στρατηγική σκέψη, επίλυση προβλημάτων),
- ψηφιακές δεξιότητες και
- δεξιότητες ζωής (προσαρμοστικότητα, υπευθυνότητα, οργάνωση).

Οι δράσεις συνέβαλαν στην ενίσχυση της βιωματικής και της ανακαλυπτικής μάθησης των μαθητών και ενθάρρυναν την άμεση και ενεργή συμμετοχή τους μέσα από διερευνητικές και ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες

Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας!

